„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 192. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 18. ДЕЦЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

НАШИМА ЈЕДНОМИШЉЕНИЦИМА.

Почетком идуће године ступа „Застава“ у двадесетседму годину свога живота. Што је „Застава“ увек била народу српском, то је добро познато свакоме Србину, па и ономе, који је данас, ради личних интереса, напустио борбу, и завукао се под скут великих и моћних.

Било је врло тешких времена, кад се народ српски, пуном својом снагом морао да бори, да спасе своја, народна, права. Било је времена, кад је изгледало, да ћемо морати клонути у тој борби, па да је све изгубљено; али онај јуначки дух, који је вазда живео у срцу Србинову, није се дао потлачити, шта више, чим га више потлачити хтедоше, тим се бујније појављивао, и ми, и ако често сузбијени на разним позицијама, ипак се одржасмо здрави и живи.

Сетимо се само, како је жалосно изгледало, кад се морао да уклони са попришта борбе наш народни великан, др. Светозар Милетић. Непријатељи су били већ ликовали и мислили су, да су нас разбили. Него кратко је било то њихово весеље; првом приликом, кад је дошло до борбе, осетише они, „да Србин живи, да је јунак“.

Нестаде нам Јаше Томића, кад нам га је највише требало, па наши народни непријатељи ликоваше опет. А изгледало је, да имају разлога да ликују, по што су нас тако притисли били, да је једва шачица наших људи могла уљести у наш народно-црквени сабор. Па видивши то наши народни непријатељи, и ако, жали боже, рођени Срби, држали су за извесно, да ће народни дух сломити, па тако успети, да народ српски спутају у окове, којих се никад више решити не би могао.

Него и овај пут преварише се. Заборавише они, да, и ако Милетић више не стоји пред народном војском, остала је она „Застава“, која је од увек била страх и трепет нашим народним душманима, па није ни сада могла да изгуби ону своју стару снагу, која је народу била позната, и ради које ју је тако заволео.

Народни непријатељи нису веровали у ту стару снагу „Заставину“, по што се она кроз неко време није тако живо лепршала пред народном војском, као што је то некад било, и за то су мислили, да је њезина снага изгинула.

Но преварили су се љуто; „Застава“ се само одмарала. И чим пуче прва пушка са непријатељске стране, одмах се пробудила она стара снага „Заставина“, и она се данас и опет високо вије пред народном војском, она је данас опет на страх и трепет враговима народа српског. Познато је нама, љубазни једномишљеници наши, којом верношћу и којим одушевљењем пристајете ви уз ово старо, народно гласило, па „Застава“ држи, да је она вредна била те ваше верности и тога вашега одушевљења, да је она, у сваком погледу, чинила своју дужност. Па све да је, и нагната разним приликама, била близу да клоне, није смела да клоне, по што смо данас на жалост, тако далеко доспели, да прави и истинити глас народа српског можеш да чујеш једино из редова „Заставе.“ Затворише нам врата државног сабора разним мајсторијама тако, да се наш глас тамо не може да чује, а врата нашег народно-црквеног сабора отварају нам тако споро, да и тамо, тек након година и година, до речи доћи межемо. Па и кад дођемо до речи, и опет се употребљују разне мајсторије како та реч не би била тако громка и силна, као што би у истину требала да буде.

Еле, дакле, преостаје нам још једина наша „Застава“, да у њу излијемо цело срце своје, да покажемо великима и моћнима, па да покажемо и нашим народним непријатељима, да смо још живи и снажни.

И кад је то тако, љубазни наши једномишљеници, држимо, да је баш света дужност свакога од нас, да свом својом снагом и сваком могућом жртвом, проширимо ово једино искрено народно гласило, да му пружимо и материјално (новчано) могућност, да може да постоји, да се све више и више усавршава, како би се могло попети на ону висину, са које би, у пуном смислу речи, могло да буде народу своме од највеће користи.

Ми смо, пишући „Позив на претплату“ за другу четврт ове године, казали ове речи:

„Сваки онај, који хоће да се зове радикал и у истину осећа радикалски, треба да имаде пред очима: да речи нису никада подигле ни једну странку, па неће ни нашу; дела и опет дела треба, ако хоћемо да победе наша начела. Ко није спреман на жртве, није и не може да буде радикал, јер главно обележје радикализма јесте: да је сваки спреман на све, и да се не да ничим сломити. Од уста треба откидати, па помагати ово народно гласило, да оно не остане само оно, што данас јесте, већ да узмогне постепенце усавршавати се и да постане народу српскоме права застава, око које ће се он сав искупити, да снажно корача путем свога спасења. Који су сиромашни, нека се удруже, па држе ово народно гласило — и не сме бити у Српству ни најмањег села, у које оно не би залазило. Ми ћемо радикалну свест наших присталица у будуће оцењивати према томе, како се буду заузимали, да се „Застава“ у народу распростре. Сваки онај, који већ држи „Заставу“, треба да јој прибави бар још једног претплатника — — па тако ћемо бити снажни, да напредујемо. Странка, која застане и не напредује, та је већ у напред осуђена, да изгине.“

И заиста многи и многи штовани наши једномишљеници уважили су ове наше озбиљне речи па се постарали, да је ово народно гласило последњег полугодишта поскочило у броју својих претплатвика. Али има и велики број наших једномишљеника, који су прочитали те наше речи, али остадоше — спавајући. Ни тај озбиљни позив, да врше своју родољубиву дужност, није помогао, те „Застава“, још и данас, и ако, Богу хвала, живи — не живи у материјалном погледу оним бујним животом, којим би требала да живи, да буде заиста оно, што народ пуним правом од ње очекује. Знамо ми, да ви сви радо читате „Заставу“; знамо ми, да се ви одушевљавате за наш народни напредак, али и то знамо, на жалост знамо, да многи и многи од вас, штовани наши једномишљеници, нећете да откинете од уста својих, па да жртвујете онај мали износ, који је потребан, да се претплатите на ово народно гласило, и да га тако ставите у могућност, да у одбрани наших народних права, **вама**, браћо, осветла образ.

Зар не увиђају наши штовани једномишљеници, да **без жртве нема напретка!?**

Ми се надамо, дакле, да не ће више требати опомена, да сваки врши своју дужност, јер, вршећи своју дужност, брани народна права, а народна права тичу се **свакога појединца.**

Ми се надамо, да ће сваки онај наш једномишљеник, који је данас претплатник „Заставе“ заузети се најживље, да овоме народноме гласилу прибави бар још једнога претплатника. То није много, и лако се даде извести само нека буде озбиљне воље. Па да видите онда, ако тако учините, какву ће снагу тек онда да развије **ваша** „Застава“. Понављамо: **да празне речи ништа не вреде, да родољуб није онај, који се размеће пустим речма. него је родољуб онај, који све што и како може чини за напредак народне ствари.**

„Застава“, то данас једино народно гласило у овим крајевима, имала је некад 2000 претплатника; па да може ваљано вршити свој задатак мора их имати **више;** а ко не ће на томе да ради, тај није радикал, тај није родољуб.

Еле, молимо вас, љубазни наши једномишљеници, тргните се живо на посао, јер, на послетку, све што радите, **себи** радите, по што сте и ви део народа српског!

„Застава“ не треба да обећава, да ће бити овака или онака; ви знате добро каква је „Застава“, па је тако увек била. Него ипак жели, да јој се омогући, да рашири и боље своја крила, него што је то до сад било, а нарочито жели, да буде могла излазити **дневно,** јер лист, који не излази дневно, не може никако да врши свој позив онако ваљано, као што то може онај, који може да излази сваки дан.

Цене „Заставине“ остају исте, као и до сада, па молимо наше штоване једномишљенике и у опште све наше претплатнике, **нека се са својом претплатом пожуре,** да не буде сметње у експедицији листа.

Да сте нам здрави, љубазни наши једномишљеници!

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

ЛИСТАК.

FARINA DEL DIAVOLO.

Из бележнице једног полицијског чиновника.

„Trentanove!“ одјекиваше крештави глас викача.

„Trentanove!“ Летео је глас од уста до уста по гомили, што се сакупила на широкој просторији, а у исти мах показа се велика табла са крупним 39.

За часак настаде мир, свако гледаше у своју цедуљу.

„Tombola!“ Одјекну на једном из гомиле.

„Tombola!“ „Tombola!“ Одјекиваше као оркан по морској пучини.

Чудна беше слика, што нам је пружаше светина, сакупљена пред оградом.

Глас трубе, што јављаше, да је онај, што је добио томболу, ступио пред храм Фортунин, начини мало реда у светини. Младић неки, тек превалио доба дечачко, указа се на даскама, а по изгледу му видиш, да је радник. Округло му, голобрадо лице пребледило од узбуђења, а рука, у којој држао листић, дрхташе приметно.

„Ко си ти?“ запита га председник комисије.

„Кристино Амбрози, браварски спомоћник“.

„Јест, јест, код мене, мајстор Бертонија“, допуни му речи старац, што је ишао за њим.

Комисија међутим пође испитивати листић. Нађоше га у најбољем реду. Сви превучени бројеви беху заиста већ извучени, број 39 беше последњи и тај је добио томболу. Поновни звук трубе објавио је исход, на врху храма Фортуниног указа се табла с крупним натписом „Tombola“, музика засвира туш, а светина је громко викала: „Evviva! Evviva!“

„Честитам ти“, рече председник комисије Криспину, ти си добио; листић ће остати код нас а теби ево 200 форината. Да ти је сретно!“

Стари Бертони махаше седом главом. „C'è farina del Diavolo!“

Ја, у служби владиног повереника, нађох се случајно у његовој близини и запитам га: „Шта сте хтели тиме рећи?“

„C'è farina del Diavolo!“

„Ту не може бити божјег благослова.“

И старац машући главом удали се са Криспином, који у руци грчевито беше стиснуо обе банкноте.

* * *

Могло је проћи по године од тога догађаја, када ме једнога дана посети мајстор Бертони у мојој писарници.

„Тугаљива је ствар, г. комесару, што ме доведе до вас“, поче старац, а у рукама бојажљиво окреташе свој већ изношени шешир.

„Имате ли што да ми пријавите, мајстор Бертони?“

„Но, то баш нећу, јер не би био рад, да младића упропастим, та за бога, његова покојна мати беше ми сестра.“

„Дакле се ствар тиче вашег сестрића?“

„Да тиче се Криспина Амброзија, истог оног, што је приликом последње свечаности добио томболу“.

„Сећам се, добитак тај, назвасте ви тада farina del Diavolo“.

„И временом се на жалост показало, да сам имао право. Криспино је био добар и вредан младић, ал од оног дана, кад доби онај проклети новац, као да је сам враг у њега ушао. Ја му световах, да новац у штедионицу остави и тиме положи основ својој будућој срећи. И он ме је послушао. Но глас, да је новац на томболи добио, брзо се рашири. Нађе се доста назови пријатеља, који га исмеваху, што је тако штедљив, описујући му сласти и уживања, што би их могао тим новцем прибавити. И — брзо га на зло наведоше. Крњио је своту, што је по моме савету у штедионици оставио, испочетка по мало, а за тим све више и више. Моје опомене беху узалуд, обећаваше истина увек, да ће се поправити, но после опет удри у стару жицу. Кад сам видео, да лепим не могу ништа постићи, а ја окренем други крај. Почнем га карати и казнити. Но тиме учиним још веће зло. Криспино, који досад беше само лакомислен, постаде дрзак и зао. Остала ми још једина нада, да ће се Криспино, када нестане тог проклетог новца, вратити опет на прави пут. И заиста, новаца беше све мање. Криспино, када је то опазио, ода се коцкању и даде и последњу форинту на малу лутрију. „Срећа ме је једном послужила, тако ми бога“, чух га где рече, „примораћу је, да ме и по други пут послужи. Или — или!“ Ове последње речи разумео сам јутрос, када сам устао и опазио, да је Криспино умакао, а собом однео сву готовину, што сам је у кући имао.“

„Дакле вас је покрао?“

„То не, нећу, да свет каже, да је мој сестрић лопов. Он је однео собом оно, што је код мене, његовог рођеног ујака нашао.“

„А је ли било колико?“

„Око осамдесет форината. Није баш бог зна шта, али је врло много, кад их човек тешком муком зарађује.“

„Хоће те ли дакле, да га гонимо?“

„Као злочинца? Не, ја бих желео, да га ухвате и мени доведу“.

„Зар нема Криспино родитеља?“

„Нема, обоје су умрли, ја сам му старатељ“

„Онда вашој жељи не стоји ништа на путу. Ја ћу гледати, да се ухвати и вама преда“.

„И будите уверени, г. комесару, да ћу знати

ГРОФ АПОЊИ И „НАРОДНОСТИ.“

Ми смо у 168. броју нашега листа донели уводни чланак, у којему смо разложили програм т. зв. мађарске народне странке, којој је вођа гроф Апоњи. У томе програму каже се јасно, да поштовани гроф, истина, дозвољава свакоме, да може приватно говорити језиком, којим хоће (заиста великодушно!), но да сваки становник ове државе не може бити друго, до ли: члан јединственог народа мађарскога. У кратко, он нама Србима, Румунима, Словацима итд. дозвољава све политичке слободе, али само онда, ако постанемо прави, овејани Мађари.

У нашем 163. бр. донесмо кратко извешће, како је племенити гроф дошао у среду 23. октобра о. г. у Сомбор, па што је тамо говорио. Он рече онда ни више ни мање него ово: да у Угарској може бити људи, који говоре и другим језицима, али је народ само један и то мађарски.

Сад пак лежи пред нама „Südungarische Reform“ од 11. о. м. (лист племенитог г. грофа) па у њој читамо уводни чланак под натписом: „Народна странка и народности“. Па шта читамо у томе чланку? Читамо то, да је г. грофу ипак постало мало тесно, кад је опазио, да „народности“ никако нису одушевљене, да трче у његово коло. Па како то види племенити гроф, он настоји у том чланку да нас умири и, што но веле, преведе жедне преко воде.

„Südungarische Reform“ прича: да је посланик Вестер био у Вршцу и да је тамо држао говор, па у томе говору да је казао ово: „Народности нека знају, да ми и наш вођа гроф Алберт Апоњи стојимо на становишту закона о народностима. Ми стојимо на становишту Деакових начела, па желимо, да закони, који су створени на основу тих начела, не остану само на хартији“.

Није много што нам ту обећаје г. гроф, али ни то не би било рђаво. Но како нам коментира г. гроф ову своју изјаву? Ево овако: „Има, истина, међу народностима агитатора од заната, према којима би се узалудно поступало на основу закона о народностима. Ти агитатори покоравају се само заповедима с поља и нашли би се задовољени само на рушевинама мађарске народне државе, а та **мађарска народна држава** то је наш идеал за коју ћемо дати сваки час иметак и крв.

Даље приговара г. гроф мађарској влади што је она штедила те „агитаторе“ шта више, што је с њима пактирала. Г. гроф је дакле мишљења, да је влада морала да прогони те „агитаторе“ ватром и мачем.

Еле, г. гроф хоће **„мађарску народну државу“**, а да у тој мађарској народној држави не може бити места ни Србима, ни Румунима ни Словацима, то је ваљда свакоме јасно, који иоле мислити може.

А кога подразумева г. гроф под оним „агитаторима, који се покоравају заповедима с поља?“ Та и то је лако разумети. Он подразумева нас, чланове народних странака српских, румунских, словачких и т. д. Он подразумева огромну већину српског народа, нас радикале.

А од куда г. грофу право, где су му докази, да се он сме усудити бацити на нас жиг веле издајства? Није ли то, извин'те, крајњи безобразлук г. грофе? Ви, г. грофе, тако „велеуман“ човек заиста нисте читали историју вашег рођеног народа; ви не знате, да су баш мишице т. зв. „народности“ у толико прилика спасле ову државу, коју ви сада виндицирате само за Мађаре!

Но шта вели још г. гроф? Он вели, да он тражи од „народности“: да признају угарску државу за мађарску државу и да се осећају као чланови уједињеног, јединственог и нераздељивог **народа мађарског**, па да говоре **језик државе** и да га поштују. И тек онда дакле кад то „народности“ учине, кад постану прави Мађари, е онда нам племенити г. гроф милостиво дозвољава, да можемо у породици и у цркви (упамтите, само у породици и у цркви) па евентуално и у којој књизи да негујемо наш „специјални“ језик. Зар то није смешно? То нам г. гроф, па да је снажан као Самсон, не може забранити, па нам то милостиво дозвољава! Да, он нам још и то дозвољава, да кад постанемо Мађари, да онда можемо добити званије које хоћемо, шта више, да можемо постати велики жупани а, боме, и министри! Еле, г. гроф мисли, да је и народ српски једнак оним својим вајним синовима, којима кад покажеш мало зоби, можеш да их одведеш куд ти је воља!

Али нећеш, г. грофе! Нисмо ми тако дубоко пали. Тим твојим теоријама противићемо се ми, док нас и једног трајало буде.

И пошто тако види сваки Србин куда смера гроф Апоњи, држимо, да се неће наћи ни један, који ће гласати за кандидате грофа Апоњи-а. А нашим једномишљеницима саопштавамо ово: **Посланички клуб српске народне радикалне странке у својој седници од 14. новембра о. г. закључио је једногласно, да ни један радикал не сме гласати за кандидата Апоњијеве странке, а који то учини, престао је бити чланом српске народне радикалне странке; ми таких људи у нашем колу не требамо.**

Наши једномишљеници имају употребити **све**, да где се год појави кандидат Апоњијеве странке, да не буде изабран. Ако се против Апоњијевца кандидује члан крајње левице, па је опасност, да би Апоњијевац могао продрети, **нека онда макар и безуветно гласају за кандидата крајње левице, јер су ови поштенији политичари од Апоњијеваца.**

Исто ваља, ако се бори владин кандидат са Апоњијевцем. Ако је изгледа, да ће владин кандидат победити и без наших гласова, останите, браћо, неутрални, јер ми немамо да се ни у чем похвалимо са данашњом владом. Но ако је опасност, да би Апоњијевац (па макар он био Србин, јер је то жалостан Србин) могао бити изабран, ако ви не гласате, **онда похитајте сви на биралиште и дајте ваше гласове владином кандидату,** јер нам је данашња влада куд и камо **мање опасна, него што би нам била влада грофа Апоњија.**

Ово је, браћо радикали, молба, а ако хоћете и — заповед, централне управе наше странке; јер жалосна је то странка и та странка не може никад да постане снажна, **у којој нема дисциплине и која се не би хтела покорити својој централној управи, која се састоји из људи, којима је народ поклонио поверење, па их изабрао за своје посланике.** Браћо, мислите на свој образ српски!

Остала упутства даћемо вам, док нам стигну захтевани извештаји из појединих срезова.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Дервента, 11. децембра.

Од побуне народа прњаворског котара, и оних уапшених 70 кнезова, ради нечовечно побиране овогодишње десетине, ево штованим читаоцима резултата; сви су уапшени до петорице кнезова пуштени, а петорица су осуђени. Главни кривац је Маринко Кнежевић и Дамјан Малиновић; први је осуђен на годину дана, а други на 8 мјесеци затвора, а остала тројица добише мање. Из поузданих уста сам чуо, да су се сви пет осуђеника мушки држали, а особито Маринко Кнежевић, против кога су свакојаке закучице употребљавали, како г. г. судије тако и г. окружник Лазарини (наш Стамбулов), а јуначни Маринко, све једно те једно. Час га судије, а час окружник питаше, ко их је подговорио, научио и т. д. а Маринко по све свјесно и мирно на прости начин, али истинито, одговарао је тако, да су господа више пута у забуну дошла. (Па кад човјек промисли, и јесте тугаљиво праведна човјека осудити). Најпосле кад су већ видила господа, да од Маринка ништа не могу (а и немају шта) испитати, поче му госп. Стамбулов-Лазарини пријетити са вјешалима и двадесетгодишњом тавницом, на шта неустрашиви Маринко рече: „Па ево мене, објесите ме, или немојте ме никада из апса пустити, а шта је свјету стало до једног Маринка; ево вам ја свима опет велим, свему сте нас ви и ваша неправедна мјера научили, а знајте, да је овај народ и горих невоља претрпио и преживио, па ће и ово све ваше. Г. окружник хтједе потворити, да је Маринко Величанство вријеђао, но поштени свједоци не хтједоше криво свједочити, а поштени (?) г. Лазарини онда изврну овако: „Па ти си Маринко псовао царски кантар (са којим се десетина мјери), на што Маринко одговори: „То је истина, па и сад га псујем, псово би и ти мене, господине, да ти скинем кошуљу са леђа“. Ето, тако честити и праведни Маринко доби годину дана, а његови другови по нешто мање затвора, тако даклем, нама остаје, само да размишљамо и даље о поступку наше жалосне владе, и још жалоснијег овога биједнога народа. Кад већ пишем, штета би било одавде из Босне мало писати, зато ћу ево да продужим. Писао сам у једном од прошастих дописа, о владином канцелисти г. Карлићу, да је у апсу због проневјерења новаца, које је још овдје у Дервенти, под покровитељством свога кума и протектора, г. Плентаја, учинио. Исти господин сједи још у апсу, а ових дана је послат од владе г. Др. Јаворски, судски савјетник да Карлићеву ствар извиди.

Г. савјетник Јаворски бавио се овдје 8 дана са истрагом, но да ли је шта успио не зна се. Да је г. савјетник шта у књигама неуредног нашао, тешко, јер послије Карлићевог одавде премјештења, још је његов кума Плентај 3 год. овдје остао, па је имао кад за својим кумом Карлићем уредити књиге, које је исти водио. Но питање је: зашто није тај вјерни владин чиновник г. Плентај, одма свога кума Карлића влади пријавио?! Може се ушљед тога мислити, да су оба кума једнака, они су стари познаници још из Бијељине, тамо су се и скумили. А зашто? То они најбоље знаду, а још боље осјећају Бјељинчани, особито они, које су горе наведена господа раскућили, и до просјачког штапа довели. Судски савјетник, г. Јаворски испитивао је овдје око 30 лица; испит бјеше врло смијешан, питања бјеху: јесул вијали у Карлића новаца, како је у својој кући живио, и сва тако слична питања. Г. Карлић је своје паре у гостионицама кавалирски сваку ноћ трошио, а радо се и картао, па није никоме изнашао паре, да се фали колко имаде; није ни нашега бившег Плентај-пашу нико контролирао, кад је народ глобио, доста пута дневно по 5—6 стотина фор. А гдје су паре од уплаћивања роботе, и још много других којекаквих намета? Слушао сам из добрих извора, да је Плентај себи лијепих пара наспремао, јер он добро знаде, а и сјећа се Слуња, како му је ишло пред окупацију; а после окупације дочепа се бивши учитељ и канцелиста Плентај, овде код нас предстојничке части, у којој је имао прилике себе и своје са народне грбаче да осигура. Такав човјек ће данас сутра да ужива мировину, а давно је нешто друго заслужио. Овај наш Бањалучки округ, као и Дервентски котар, мора да су од Бога проклети; за турског владања бјесмо у Бањалуци са мутесарифима (окружници) а у Дервенти са кајмакамима (предстојници) несретни, као и од окупације амо. Но што је прошло, то се некако заборавило, али садашњост је човјеку у мозгу и срцу. Тек се почесмо мало слободније кретати, и мало духом данусмо од одласка Плентајева, а нама се опет поче смркавати; наш многоуважени и добри г. предстојник витез Штефановски бјежи из округа Лазаринијева, не може изображени човјек да под игом суровости окружникове издржи. Г. барон Лазарини рече једном приликом добром г. витезу Штефановском, да је блесаст (blödsinnig). Заиста леп израз! Па је ли чудо, што г. Штефановски бјежи? Кад наш г. барон такове изразе противу свога предстојника употребљава, онда се даде мислити како је народу у округу бањалучком, под управом нашег Стамбулова. Ево шта ми рече један човјек, који је утекао из Дервенте: „Ја сам отишао у овај и овај округ, и тако ми се чини, да сам у другој царевини; ради, брате, какову год хоћеш радњу, само дај царски порез, па си миран. А ако ти радња не иде, и сам ћеш престати“. Није на одмет да вам пре него што завршим, још једну новост јавим. Сада морамо сви имати протоколиране фирме, и хоће се од свакога трговчића и трговца 9 ф. 20 н. биљеговине (жиговине); онај, који то неће да плати, мора 40 н. за биљег дати те да отказује своју радњу — фирму. Дакле свакако само дај! А Бог и душа, имаде јадника који нема свега вриједности у својој трговини 4—5 ф.; али знај, читаоче, да је то света истина. Ја бих све те сиротане именовао, но није пробитачно; могли би јадници апса допасти, а овдје су ма зашто велике освете. У петак 6. декембра вратио се наш министар г. Калај, из Босне; да ли је, Боже, опет видио наше благостање?!

М. Строгов.

Поглед по свету.

— Изборна акција за угар. држ. сабор развила се већ у пуној својој снази. У многим срезовима одржани су састанци изборника, конференције и разни договори, да се установи, како да се поступа приликом предстојећих избора. Изгледа, да ће се влада преварити, да не ће избори бити живахни због тога, што су одређени у сред зиме. Нарочито упеле су опозиционе странке сву своју снагу, да извојују за се победу. Како се до сад зна поставиће крајња левица 170 кандидата, странка Апоњијева 150, а Угронова странка 50, што заједно чини 370 опозиционих кандидата, не рачунајући амо независне кандидате народности, који ће можда овде, онде продрети.

— У Италији се расправља живо у ствари острва Пелагозе. Краљ Умберто наложио је министру-председнику, маркизу Рудинију, да потражи списе о томе, како је Аустрија дошла да себи присвоји то острво. Ти списи се не налазе у министарству спољних послова, но надају се, да ће наћи бар копије од тих списа у архивима Квиринала и министарства јавних грађевина. Можда ће се наћи и извешћа генерала Борија, који је 1875. г. имао да проучи ствар ради подизања једне куле светиљке на том острву. Мисле, да ће се у погледу те ствари морати повести расправе са Аустро-Угарском. Ово острво нема никакве војничке важности, по што нема ни једне луке — па се тим више чудимо талијанском шовинизму, који рекламује за себе једно острво без икакве вредности, шта више, то острво било би Италији од штете, по што би она морала трошити за издржавање тамошње куле светиљке што данас чини Аустрија.

Српско народно позориште.

„Марија Стјуартова“, жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера.

Ово је други производ великога песника, који је ове године приказиван у нашем позоришту. Комад, који се од толико времена приказује нашој публици, успео је као и свагда добро, а мислим да би још боље успео, да г. Ружић није натезао са својом улогом. Него не можемо да прећутимо нешто, што је јако упало у очи код приказивања ове игре, а то је што само на нашој позорници гледамо краљицу Јелисавету тобоже старију од Марије Стјуартове, што се противи историјској истини. Па хајде, што му драго, нека буде и то, али нисмо се надали да ћемо у улози краљице Јели-

---

шта ми ваља с њим чинити“, а израз му на лицу показиваше, да Криспину само добра жели.

Али, „прво скочи па онда реци хоп“, каже пословица, па тако је било и овде.

Сви наши труди, да Криспина нађемо, изјаловише се.

* * *

Прође неколико месеци од тога доба и ја већ скоро заборавио на оба догађаја, што вами описах, кад али једног дана добијемо од квестуре из С. слику неког младића с налогом, да јавимо, да ли нам је познат. Исти беше месеца марта прошле године дошао у Монте-Карло, ту је прокоцкао сав новац, што га је имао, а за тим је у близини карташнице са још два обешењака, с којима се случајно упознао, напао на неког Француза, тешко га ранио и узео му знатну своту новаца. Он тврди, да се зове Тита Бензани и да је родом из Брешије, али неки разлози побијају његове тврдње. Његов дијалекат и неке речи, што их је говорио својим друговима, доказују, да је Тиролац. Бацим поглед на слику, црте лица учинише ми се познате. Где сам само могао видети то округласто лице, тај затубасти нос и те мале, дубоко упале очи? Сетим се, нема сумње — то је Криспино Амбрози, онај исти, што је добио томболу. Послах одмах по мајстора Бертонија.

„Да ли вам је позната ова слика?“, запитам га, кад је ушао у собу.

„О, да како, та то је мој сестрић Криспино. Хвала Богу, да смо га нашли. Већ сам се јако бојао за њега.“

„И — нисте се убојали!“ изустим и нехотице.“

Мајстор Бертони погледа ме сав збуњен.

„Благи боже, шта је с' њиме?“

И ако ми је тешко пало, морао сам старцу рећи истину; боље, да је чује од мене, кад је већ мора чути а пре, а после.

Никада нећу заборавити, како је страшно дирнула старца та вест. Колена му клецаху, лице пожутело као восак, слика туге и очајања.

„Па шта ће бити с њим?“ питаше, а глас му је дрхтао.

„Колико су ми познати талијански закони, који строго казне отимачину, биће осуђен на више година тамнице у окови.“

„Дете моје сестре у окових!“ Свевишњи боже, шта сам ти згрешио, да то морадох доживети?!“ Сузе му врцаху из очију.

„Та ви томе нисте криви,“ хтедох га тешити.

„О, јесам, ја сам крив, господине комесару, сестра моја проклињаће ме с неба, што сам дозволио, да Криспино прими онај проклети новац, а знао сам, да је — „Farina del Diavolo, farina del Diavolo!“

Покрио лице рукама и тугом сломљен оде посрћући.

Превео р. **Мл.**

савете гледати главом гђу Ружићку! Да, грдне ли само ироније у оним речима грофа Лестера: „Та ти си у цвету младости“; ја би се, бога ми, нашао увређен. Давно је већ заборављен тај цвет младости код гђе Ружићке! Чудимо се и њој самој како је могла да се прими те улоге; та бар на проби могла је да осети грозан убод тих речи, па да се предомисли! Тешке улоге Марије Стјуартове, барона Борлија и Мортимера биле су верно приказане у гђи Вујићки, г. Лукићу и г. Спасићу. Ово истичемо као новину, пошто пре нисмо имали прилике, у пркос нашем оптимизму, да се о гђи Вујићки и г. Спасићу повољно изразимо.

*

„Ej, људи, што се не жените.“ Шаљива игра у 4 чина, од Јулија Розена, за српску позорницу прерадио Љ. Јовановић-Муша.

Без сумње је, да је овај комад кад се први пут приказао, био предметом оцењивања, а можда се то учинило до данас већ више пута, но ја нисам имао прилике да прочитам суд, који је био изречен о вредности овога дела, нити да гледам на позорници овај комад. За то ћу овде да у кратко изнесем, по своме суђењу, све слабе стране овог комада, које провирују из појединих момената, а које доиста заслужују, да се на њих укаже. Прво и прво каква је тенденција овог комада? Ми видимо Гавру Максића да је заљубљен у Савку; Коста Звекић изгледа као да не мари баш за своју Милеву; Пера је Луткић изнесен као један од кућних пријатеља код Звекића, којих дан данас и сувише има у доједнoм сталежу; Сима Јагодић до крајности под папучом женином; Мутибарићка баш права Мутибарићка; кћи јој Даринка неки дрвени филозоф, каквог је код женскиња тешко наћи, мислим немогуће. Дакле све нешто испребацано, нека лица покупљена с брда с дола, са неодређеним улогама, нејасним карактерима, сувишни деоници оне среће, која допада породицу Јагодића. Него то је писцу служило за то, да приказивање буде разноврсније, живље; иначе се комотно могао комад одиграти и без њих, те уједно избећи оној знатижељности гледалаца, која се рађа у њима, по што не знаду, шта на послетку бива са гђом Мутибарићком, или њеним ћеркама; јер шта су оне богу згрешиле да се не удаду, као и кћери Јагодићеве? Тако исто, судећи по завршетку, тешко да ће се Пера Луткић самим оним „малером“ опаметити и оставити се свога заната, да напада поштено женскиње; боље да је писац турио у шаке увређена мужа какву дреновачу, да малко удари по прстима тог насртљивца. Е! али да је то писац урадио, онда би требао увређени муж да на друкчији начин поступи и са својом женицом, по што нам изгледа и сувише невина душа, тај г. Звекић, кад он може да се разочара о поштењу жене своје само тим, што му она каже, шта је управо хтела да ради са продрзљивим г. Пером. И кад би све то било, онда би комотно могао изостати и велик део трећег, а „следователно“, и четвртог чина; и онда се овај комад не би ни представљао. Него ми то не желимо. Поред свих нетачности што их овај комад садржава, ипак оставља на гледаоца пријатан утисак у толико, што му је дао прилике да види у г. Ружићу (Јагодићу) верну слику мужа, под папучом и да из те, само из те улоге, поцрпе за будући (ако је нежењен) живот неке поуке; да види у г. Спасићу (Максић) човека по спољашности, а жену по унутрашњости, оригинала, каква данас не би ни са Диогеновом свећом нашао. У овом случају нека нико не меша појам „практичан човек“ и човек какав је тај исти Максић. Највећу пак корист могу да поцрпу они нежењени à la Луткић (Добриновић), па да се увере, да није баш тако опасно терати такав занат (ако је довољна само онака казна ономе, ко нарушава брачну срећу мужа и жене). Иначе из улоге, односно карактера удовице Мутибарићке, не може човек да поцрпе баш никакве поуке, пошто те улоге гледамо праве, збиљске и у обичном свакидањем животу и сувише.

Поједине веће улоге биле су врло добро изведене, а на име улоге г. Ружића, Лукића, гђе Лукићке, Добриновићке, Бакаловићке; а ни г. Жикић у улози доктора Петковића није заостајао за њима.

Нове глумице, које су то вече играле, биле су без посла; мислим, да би требало већ да излазе и раде чешће на позорници.

*

„Челик-човек“, трагедија у 3 чина, написао Г. Чики, превео Ј. Грчић.

Године 1888. изишла је у овом листу оцена на Чикијев комад „Мехурићи“, („Пружај се према губеру“), у којој се оцењивач врло повољно изразио о тој шаљивој игри, а и о укупном раду овога мађарскога драматурга. Трагедија пак, која се у суботу, 14. о. м., приказивала у уашем позоришту, а чији је ауктор исти Чики, разочарала нас је и сувише. Можда писац заслужује похвале, кад се узме у обзир само његов рад око обрађивања шаљивих игара, ал' као писац трагедије, нарочито пак ове, није нас ни најмање уверио о својој даровитости. Све, што се у оној оцени а о оном делу хвали и износи као добро, све то побија сама ова трагедија. Прилична недоследност карактера, неприродности и слаб нацрт карактера са психолошког гледишта упадају јасно у очи у овој трагедији. Скоро преминули Глигорије Чики заузима једно од најугледнијих места међу мађарским драматурзима, мађарска је књига с њиме изгубила много, тако бар говоре све биографије, које су писане приликом његове смрти, у којима се оцењује рад његов Ја, коме је писац познат по самој шаљивој игри „Мехурићи“ и по оценама о његовом књижевном раду, треба да се поклоним и да пристанем уз оне, који боље познају Чикија и његов рад, него ја, у пркос томе, што му трагедија „Челик-човек“ не даје никаква доказа његове савршености у драматургији. Ово је, можда, најслабији рад пишчев, а биће да је и један од првих му радова. Чудимо се уједно и г. Грчићу, како није умео, или хтео, да буде срећнији при ивбору, кад се већ латио, да преводи Чикијеве трагедије. Комад овај не заслужује онога труда, који су приказивачи морали да уложе око истога, а богме ни публика није заслужила, да је славна управа мори изнашањем оваких комађа на нашу позорницу. Мислим, да сам доста рекао. □

ДОПИСИ.

Србобран, 11. децембра. (Страначка заслепљеност у цркви.) Слушали смо разних придика у нашој цркви, али оваке још никада, као сад на св. Николу. На широко познати поп-Лаза говорио је са амвона на памет придику против радикала. Врло ми је жао, што се није ту десио какав стенограф, да све то ухвати од речи до речи. Штета је грдна, да му се тако монументална реч не сачува за сва времена. И мислио сам, хоћу ли га дати у новине или не. Ако га дадем, може још постати услед овако велике заслуге „општој ствари“ гдегод и прота, а ако га не дадем, може се заплакати мати божја на оваку неправду. И смислим, да га дадем, па — сретно му било. Дакле у кратко, колико смо схватили, ми „неспособни“.

Говорио је о себи, како је он позван и послан да саветује и опомиње, а народ да га слуша. И слушао га је, па се чудом зачудио: Зар то још и у цркви? Но послушати га никако не ће, јер се он (поп) проиграо, особито на политичком пољу, а то је поље и он узео за основ својој придици. Говорио је о друштвеним приликама данашњим, како се појавиле у народу непозване и неспособне воће (читај: радикали), да народ скрену с права пута, и препоручује своје начело (браниковачко) и сравњује га са начелом Христове науке. То је рекао српски поп са оног светог места, као што сам вели, а није се бојао, да га громом не погоди глас сина божја. Духовни отац напада своје духовне синове (народ) са амвона, што не ће за Браниковцима и сравњује Браниковце са вернима Христовој науци. Има ли тога још гдегод у свету. Он мисли, да је народ бесвесна паства, да не зна расуђивати, шта је шта. Браниковци и — Христова наука! Таман као поп-Лаза и — човек. Истиче браниковачко начело, а све остало анатемише. Мисли, народ је по себи побожан па ће се убојати, да није на добром путу и — приклониће главу: да секу. Кроз целу придику говорио је: глави вашја господеви приклоните. А није на српски превео и тачно одредио значење, да народ — бој се — схвати, па да главе господи приклони, међу коју господу на првом месту себе подразумева. Није морао ни да каже, шта значи „господеви“, кад се из његове придике јасно видело, шта хоће. И тако му овом приликом није упалило. Чак и заковани Браниковци негодују, што је тако придиковао и кажу да та придика није никако за цркву, а још мање, да поп са амвона распаљује — страначке — страсти и да говори као жесток присташа једне странке. Ту се и ми с њима слажемо.

Добро би било нека поп-Лаза штампа ту своју придику. А ако и он сам не зна, шта је говорио, нека пита оне две-три стотине душа, које — су с великим негодовањем пратиле његову придику.

Војка, на великомученицу Варвару. Да не би поштовани читаоци цењене „Заставе“ помислили, да се наш поп-Мита Станисављевић поправио, спада нам у дужност да, на жалост, докажемо, да не само да се није поправио, но је још гори постао, а ево зашто.

Од кад је наш честити парох Батас умр'о, преузео је управу црквену поп-Мита; познато је такође, да свуда иде тешко са утеривањем саборских трошкова и верозаконских приноса; али, заузимањем нашег г. началника, буде скупљено неких 600 фор., које исти преда поп-Мити, као привременом председнику, да тај новац својим путем на опредељено место пошље. Но поп-Мита је од тих новаца само 400 ф. послао, а других 200 ф. потрошио. У што? — То он зна. Кад га је г. началник у одборској седници упитао, где је тај новац, уместо да је одговорио, назвао је началника хуљом и бећаром, на које му овај наравно није остао дужан, но му је вратио и то са каматама, да горег у целом Срему нема. По поп-Мита је властан овде радити шта хоће, јер је скупио око себе у скупштину такове људе, који ништа не разуму, а има их и таких, који су били батинати за време границе, и који су у блуду живили са својом снаом, ал тако друштво поп-Мити годи; у мутној се води риба лови. Шта ће њему у скупштини интелигенција, он је њу истеро на поље, помоћу ових безазлених ратара, те сад по својој вољи жари и пали, те отворено у скупштини довикује интелигенцији одмеравајући руком: „касајте, ја сам све и сва, а ви напоље!“ Ономад путујући са једним уваженим свештеником причаше ми исти како се жалио поп-Мита на „Заставу“, што га решета, те је рекао: „морам и ја прећи у радикале, не би ли ме се окапули“. Боже мој! како је смешан, као да је „Застава“ крива, што он није свештеник, као други свештеници. Ено у Ст. Пазови г. Шимића и он није „Заставаш“ или радикал, па не чујемо, да га решетају, а то за то, што Шимић гледа своју цркву и не меша се у туђе послове, а наш поп-Мита? Он се брине како ће ко дати зрно адвокатима, терајући процес, а себи ће плеву оставити.

Кад већ нисмо сретни, да имамо ваљаног председника и црквену скупштину, која би била кадра донети протест противу познатог „јединственог статута“, то смо слободни овим путем позвати наше посланике на српско-народном црквеном сабору г. г. Николу Петровића и Максима Живковића, да никако и ни у ком изговору не приме тај злогласни и злонамерни статут, иначе им отказујемо наше поверење.

Уједно молимо пречасну конзисторију, да би већ једном попунила упражњену парохију, јер ево прође једна година и три месеца, како поп-Мита сам вуче 1300 ф. год. и две сесије, а по рескрипту требало је одма после три месеца попунити, пошто није остала неопскрбљена сирота, ал чини нам се да с овим одлагањем стоји у свези поп-Митино мутење код оца проте у Карловци, те се сад и размеће, кад му ко онако у шали рекне: „богме, господине, вама упаде сикира у мед!“ а он тек одговори, њему својственим гласом, кроз нос: „и држим!“

Л. С.

Вести из места и са стране.

Митрополитски црквени савет, држао је своју седницу 16. о. м. па је расправљао рекурзе противу решења епарх. власти и бракоразводне парнице.

Митрополитски школски савет држао је своју седницу 16. о. м. по подне.

Архидијецезални административни одбор држао је своју седницу 16. о. м.

Из одбора петнајсторице. Званични „Браник“ доноси тобоже допис из Карловаца, у ком се извештава о раду одбора петнајсторице. Према томе је тај одбор у својој седници од 13. о. м. расправљао о управи и надзору над школама, па је закључио, да ће за месног школског управитеља бирати месни школски одбор једног од учитеља онде, где их има два или више њих, а где је само један, то ће вршити непосредан надзор над школом сремски школски надзорник, који ће бити постављен од оних вероисповедних учитеља, који су служили најмање 10 година и својим се школским радом одликовали. Епарх. школски одбор имаће свог стручног известиоца, који је надзорник школа у целој епархији. Ово не би било рђаво, само је питање, ко ће да бира сремске и епарх. школске надзорнике?

На даље расправљао је одбор 15-орице о уређењу сабора и митрополитских органа; устројство је сабора примљено онако, као што је у „јединственом статуту“, но додано је и ово: да ће митрополитски (главни) школски надзорник и ректор богословије бити вирилни чланови сабора.

Код изборног реда за сабор прихваћен је предлог из „јединственог статута“, т. ј. да свештенаке бирају сами свештеници, и то: тајним гласањем. **Према томе види се, да баш у најважнијој ствари одбор 15-орице иде трагом сабор. одбора, па кад се узме, да је одбор 15-орице створио још два вирилства, види се, да овај још нешће хоће да потлачи нашу нар. црк. автономију, јер тако ће већина патријаркова бити сасма стална, и он ће моћи да ради што му буде воља.**

Питамо ми сада оне општине, које још ни до данас нису протестовале, шта раде, зашто спавају?

У седници од 16. децембра расправљао је одбор 15-орице уредбу о избору митропол., о сабор. одбору, школском савету и митрополитском савету, и овај последњи је састављен из $^2/_3$ свештеничких и $^1/_3$ световних чланова, као и код конзисторија. За тим је прешао на уредбу о народним фондовима.

Говори се, да ће одбор 15-орице у среду свој рад закључити и седнице одложити.

Епископ горњо-карловачки Михајило Грујић, посвећен је у недељу. После посвећења држао је говор, који слушаоци особито хвале. У 2 сата био је код патријарха ручак у почаст ново-посвећеног владике.

О изборима за државни сабор. Како чујемо кандидују у Новоме Саду др. Шома Вишонтаји члан мађарске крајње левице; у Ст. Бечеју Љ. Мочари, а у Мохачу Јосиф Јагић, онај исти Јосиф Јагић, који је на основу програма српске пар. радикалне странке изабран на наш народно црквени сабор, а данас хоће да га изаберу за посланика за мађ. држ. сабор на основу програма грофа Апоњија. Ако је то истина (а биће истина кад то доноси „Budap. Tagblatt“ орган грофа Апоњија) онда је заиста жалосно, како далеко може забрадити Србин, кад изгуби свест за светао образ српски. Но, ми се надамо, да ће наши тамошњи једномишљеници знати да обрачунају са Јосифом Јагићем. У Шајкашкој кандидује — како већ јависмо — као владин кандидат М. Зака.

Одликовани баронством. Како јавља званични „Браник“ именовало је Његово Величанство баронима: саборског посланика Милоша Бајића и синовца му, домобранског хусарског потпоручника у резерви Милана Бајића, а исто и поседника Ивана Бајића.

„Банаћанин“ о осигуравајућем друштву „Франко-хонгроаз“. Читамо у 12. броју „Банаћанина“ под рубриком „Новости“ ово: „Из Земуна јављају, да је сурчинска црквена скупштина решењем епархијске конзисторије распуштена тога ради, што није хтела да своје имање осигура код француско-угарског осигуравајућег друштва. Ми не знамо зашто се то друштво тако протежира, кад није за протежирање. Писац ових редака осигурао је свој живот код тог вајног друштва, па по што је годину дана плаћао пристојбу, тек су га онда одбили, и нису хтели даље да примају уплату, јер су чули, да је оболео. Па шта више, једва су му тешком муком издали нешто од уплаћеног новца. Ако је дакле и ово друштво солидно, онда не знамо, какво може бити друштво несолидно“. (Чинимо пажљивим на ову нотицу панчевачки „Весник“, па га питамо, да ли оно његово „Ради умирења“ у броју 10. одговара његовом програму, који нам је саопћио, кад је опет почео да излази? Ур. „Заст.“)

Најпре је живео па се онда родио. Ово је дакако неприродно, па и опет је тако, а то је могло бити само код епарх. управе темишварске, код које годинама владају неприродни одношаји. Та је епархијска управа наместила за рачунског ревизора г. Ђуру Ђуковића, који о томе послу није имао ни појма. Он сам признаје, да ће се тек сад за ревизора спремати, а овамо је ревизор, те је тако најпре то постао, па се онда родио. (Тако „подобајет“ свима шпијунима. Уредн. „Кола“.) „К.“

Трговина.

Нови Сад, 17. децембра. У место лепе зиме наступило је опет мочарно време и пре изгледа на кишу, него на снег. Преко дан по кадкад сијне топло сунце, али с вечера спушта се густа и нездрава маглуштина. — На нашој житарској пијаци немамо никакве промене. Рад је врло слаб и ништа се не довози. Исто тако ни цене се ни мало нису мењале. Продавало се: Пшеница 10 ф. 80 н. Кукуруз 5 ф. 10 н. Зоб 5 ф. 70 н. Јечам 5 ф. 80 н. Наполица 10 ф. Све од 100 килограма.

Са осталих пијаца такође немамо никакве промене. Продавало се:

Теоци 8—25 ф. по ком.
Овци 6—9 ф. по пару.
Свињи дебели 36—37 ф.
Свињи млади 34—35 фор.
Маст 50—51 фор. (са буретом)
Сланина 50 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 17. децембра. Пшеница је данас умерено нуђена, воља за куповање била је добра, а тенденција стална. Промет је изнашао 20.000 м. ц. са ценама сталним и непромењеним. У осталом зрну био је промет врло незнатан, а цене се нису мењале. Продавало се: Пшеница потиска, бачка и банатска 11 ф. 15—65 н. Све на три месеца. — Закључивано је: Пшеница за пролеће 11 ф. 25—26 н. Кукуруз за мај-јуни 1892. 6 ф. 04—05 нов. Зоб за пролеће 6 ф. 38—40 н. Репица за август-септ. 1892. 13 ф. 90 н. до 14 ф.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 17. децембра.

Дукати — — — — — — — —	5·63
Наполеондори — — — — — —	9·34
Немачка марка — — — — — —	57.85
Лондон — — — — — — — —	117.80

Новије вести.

Софија. Собрање закључено је 15. о. м.

Атина. У седници нар. скупштине од 14. о. м. поднесена је интерпелација због поуке у бугарском језику, у грчким школама у Бугарској. Министар спољашњих послова изјавио је, да је бугарска влада обећала грчком дипломатском агенту, да ће она у идућем заседању собрања предложити, да се закон промени у корист Грка. Министар рече још и то, да у тој ствари треба у првом реду да поступи васе̂ленски патријарх.

Београд. Секретар енглеског посланства E. B. Lyon, који је 14. о. м. несретно пао с коња, умрио је исте ноћи.

Монс. 14. о. м. сударио се париски вечерњи експресни влак између Монса и Варгигеца са једним теретним влаком. Рањено је 10 особа.

Кимполунг. На овдашњој жељезничкој станици изгорело је за 250 вагона дасака, у вредности од 60.000 фор.

Исправак.

У допису из Ст. Бечеја у бр. 190. „Заставе“ вели се да епарх. власт иште, да се општине обавежу, да ће у року од 10 год. исплатити вас стари дуг за верозаконски принос и сабор. трошкове и то са **10%** интереса, а треба да стоји са **6%**, што се овим исправља.

Народна привреда.

Ревизија занатлијског закона.

Земаљско индустријско друштво поднело је представку министру трговине г. Барошу ради ревизије занатлијског закона, на коју је министар у подужем отпису одговорио, да не сматра за упутно, да се у овим незгодним приликама упушта у ревизију закона, који јоште у животу није довољно ни опробан, те да би се и његова опредељења могла тачно обележити, у колико су штетна ил' корисна по занатлијство. Мањи индустријалци варају се, кад држе, да ће се ревизијом закона њихове жеље испунити, јер неприлике њихове не проистичу из законских определења, већ од конкуренције великих индустријалаца, противу којих моћи ће се они само онда борити, ако у духу савремене установе буду оснивали. Међу тим установама, држи министар, да је једна од најглавнијих: оснивање стоваришта материјала, од ког ће занатлије израђивати своју робу, како би могли учествовати при већим подузећима и лиферовању робе за војну. Министар обриче, да ће таке установе својски потпомагати и сваком даном приликом делокруг њихов проширивати, догод не обухвате све слојеве и развију што већу моћ на пољу напретка мањих занатлија. Најпосле спомиње министар, да се законска определења нису редовно ни употребљавала и изјављује, да ће се постарати за строжије спровађање закона, као и о том, да општине већу пажњу поклањају у будуће занатлијским друштвима, и да их својски потпомажу у извршавању њихове задаће.

Дао би бог, да наше занатлијство пође на боље, јер поред тих конзорција, које воде чисту шпекулацију са нашом снагом, заузеше сва наша поља рада. А ми ево поред њих патећи се, скоро изгибосмо. Пренимо се, браћо, од сна, па пођимо путем јединоспасавајућим, који нам г. министар препоручује.

С. С.
обућар.

Дописница уредништва.

Андријин. По што смо преокупирани политичким материјалом, подлисци споро долазе на ред, за то ће и ваш морати да чека.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(НЕДЕЉНИ РЕД ПОЗОРИШНИХ ПРЕДСТАВА.)

У среду 18. децембра: **„Мехурићи“**. Позоришна игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео Милан А. Јовановић.

У суботу 21. децембра први пут: **„Дојчин Петар“**. Драмски спев у 3 одељења, написао Милан Савић. — Пре тога: **„Честитам“**. Шаљива игра у 1 чину, с певањем, написао К. Трифковић.

У недељу 22. децембра: **„Војнички бегунац“**. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Сиглигети, посрбио Рада пл. Стратимировић.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА
КАЗБУЛБУЦИЈАДЕ.

Пуна торба шалозбилнијех пјесмица, слатко-горких пилулица, медно-жучних пусличица и иних крупничица и ситничица, из апотеке и по рецептима „дра. Казбулбуца“.

Под овијем насловом изаћи ће, ако Бог да, а читалачка публика „одобри“, — прва торба шаљивијех радова нашег припознатог хумористе „дра. Казбулбуца“, који је себи, за ово неколико година, својим шиљасто-боцкастијем пером извојевао часно име у нашој књижевности.

Држим, да је излишно о раду тога шаљивчине ријечи трошити; та ми га сви већ добро познајемо, — али што већини читалачке публике још познато није, држим за дужност овђе навести: „др. Казбулбуц“ ради ово неколико година скоро на свима нашим забавнијем и шаљивијем листовима, али, како су ови, на жалост, више — мање подјељени на извјесне „боје“, то је и он принуђен био, под разнијем именима радити, да се не би ни о једну „боју“ огријешио, а при томе, ипак, миломе роду своме по могућству одужио, те тако га сретамо: У „Зољи“ као „дра. Зврц-а“, у „Бичу“ као „Стармладога“, а у „Бос. Вили“ — „Стармаломе“ — „Брци“ — „Бачванину“ — „Србобрану“ и „Мирођији“ као „дра. Казбулбуца“ дочим су његове озбиљније, родољубне и љубавне пјесме ваљда свима познате из листова: „Фрушка Гора“, — „Немања“, — „Невен“, — „Нова Зета“, — „Јавор“, — „Бос. Вила“, — „Посестрима“ и „Дарданија“ под именом „Љубисава“. Увјерен, да ће књига, пуна ведре шале и здравог хумора, у ово наше суморно доба свакоме добро доћи, позивам све пријатеље и штоваоце нашег вриједног шалозбиљца „дра Казбулбуца“. да ме, при издавању ове прве књиге из моје накладе својски потпомогну и што обилатију претплату пошаљу. Нарочито молим наше листове без разлике „боје“ и „партије“, да ми, одштампањем овога „позива“ учине брацку услугу.

Књига ће изнијети око 13 штампанијех табака на лијепој хартији и биће укусно израђена.

Цијена је књизи 60 нов. — Скупљачима десета књига као дар.

Претплата се шаље потписаноме.

Мостар, о св. Николи 1891.

Прва српска књижара и штампарија
ВЛАДИМИРА М. РАДОВИЋА.

ВРЛО ВАЖНО ЗА СВАКУ СРПСКУ ДОМАЋИЦУ.

Сад баш изиђе из штампе у другом попуњеном издању

ВЕЛИКИ СРПСКИ КУВАР

БОГАТО УКРАШЕН **СА МНОГИМ ЛЕПИМ СЛИКАМА** ГЛАВНИХ ЈЕЛА И ЈЕСТИВА
ЗА ДОМАЋИЦЕ, ГОСТИОНИЧКЕ КУВАРИЦЕ И КУВАРЕ
а саставила по своме властитом искуству као изврстна домаћица
КАТАРИНА ПОПОВИЋ-МИЦИНА.

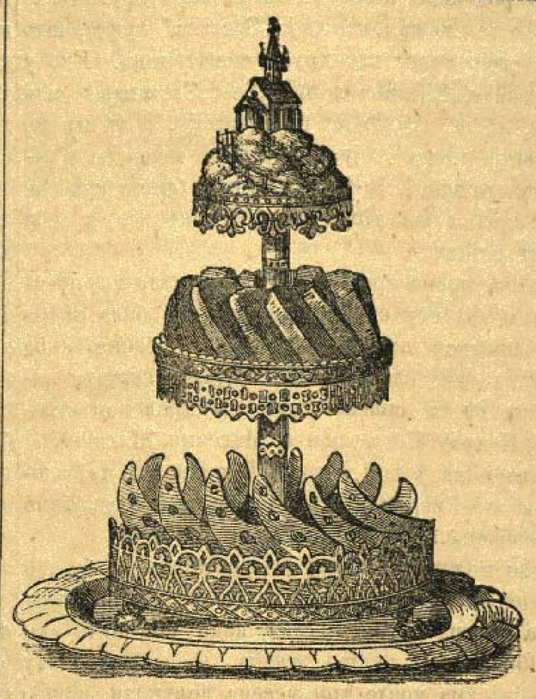

Књига је на великој осмини **400 страна дебела**, а цена је **2 фор. 20 нов.**, а у лепим платненим корицама **2 фор. 60 нов.**

Ко нам новац у напред пошље, добија Кувара поштом о нашем трошку.

Шта вреди Велики Кувар овај најбоље препоручује и сведочи то, што је за кратко време прво издање у великом броју екземплара сасвим распродано — и на многа потраживања поново ево наштампасмо.

Кувар овај добро ће доћи и без њега нека не буде ни једна **млада српска домаћица ни Српкиња девојка**, којима је за тим стало, да своје домаће искуство у кувању допуне вештином куварског великог света.

Нови Сад, новембра 1891.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И ШТАМПАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

585

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на
„ПОБРАТИМСТВО“
ГЛАСНИК ВЕЛИКОШКОЛСКЕ ОМЛАДИНЕ.

Појмив борбу нашег народног начела у данашњем судару нација, проучавајући тежње околних а великих народа са својим завојевачким намерама на балканско полуострво, дружина ђака Вел. Школе „Побратимство“ решила је пре две године, да је први а најсветији задатак омладине, да у овим тешким приликама по нашу народну мисао ради на великосрпској идеји.

Ну, пошто се та борба неда ни замислити без сталног и трајног утицаја на јавно мњење како наше, тако и страних народа, јер је то једини пут, којим се уноси свака идеја у живот, дружина је „Побратимство“ решила на првим својим овогодишњим скупштинским седницама, да поново покрене свој орган „Побратимство“, те да се на првом месту бори за нашу народну мисао, а на другом месту да будно прати сваки покрет у науци и животу.

Држећи се далеко од дневне политичке борбе „Побратимство“ ће се старати, да на велико-српске идеје гледа оком будућности, негује осећаје патриотизма, на рад потстиче и прикупља раскомадану снагу омладине српске и тиме створи умни центар тако потребан и користан за прилике у којима живимо. „Побратимство“ ће неговати политику срца. Неће се опијати варљивим сликама садашњости, а трудиће се, да гледајући у будућност не оде тако далеко, те да му рад буде обмана. Оно ће прикупљати око себе сву браћу Србе, без разлике вере и покрајинских имена. „Побратимство“ ће тежити, како вели В. Хиго: материју да савлада — идеју да оствари.

Не само то. Знајући, да све оно, што постоји у литератури има извора свога у животу, „Побратимство“ ће се старати, да и на живот и литературу обрати довољну пажњу, да га чува од квара и трулежи, а електрише струјом живота и то онаквом, каква одговара његовом ступњу развића, његовој традицији. За то ће наш орган строго ценити свако пресађивање из страних литература у нашу, критички ће проматрати сва она дела, која би могла рђаво васпитно утицати на наш читалачки свет, а кварити и долазити у сукоб са основним појмовима, који чине основицу нашега друштва. Из белетристике пуштаћемо у наш орган само оне редове, који би износили по коју црту из нашег народног живота. Осим тога пустићемо и сваки онај рад, који би био од значаја у светској литератури, а написао би га који од представника кога правца. И књижевна критика биће одмерена и неумитна.

„Побратимство“ ће пратити савремени покрет у науци и упознаваће своје читаоце са резултатима од којих се дошло у којој грани наука, чувајући принципе науком утврђене од оних, који немају научног гласа у литературама оба света. Гледаћемо, да ступци нашег органа буду попуњени оним знањем, које је потребно сваком образованом човеку, оним принципима, без којих се не може објаснити ни једна појава у животу. Сваку строго-специјалну студију, која би имала узан и ограничен круг читалаца — „Побратимство“ неће примати. Научна критика обазираће се на здрава, научна начела.

У нашем ће листу одјекнути сваки јаук наше потчињене браће, одјекнуће сваки догађај, за који ваља сваки Србин да зна.

Пратићемо покрет у савременој светској литератури и нотирати га негде краће негде опширније — према приликама. Водићемо рачуна и реферисаћемо о кретању свих оних корпорација, које имају задатак, који и ми, или бар њему сличан.

Ето, то хоћемо. Позивамо све пријатеље наше народне мисли, да нас потпомогну, позивамо пријатеље омладине, позивамо нашу браћу из осталих српских крајева, да нам приђу са свом искреношћу са којом смо се ми латили овога посла, позивамо сваког брата Србина, да делом и пером брани нашу народну величину — гаји мисао о српству и јединству.

„Побратимство“ ће се појавити на Ст. Саву — 14 јануара 1892 године. Цена је за Србију на годину 10 дин., на пола г. 6, на четврт 4 дин. За ђаке за целу год. 6 дин. за чланове „Побратимства“ у пола цене. За иностранство 5 фор.

Молимо пријатеље да се заузму око скупљења претплате. Новац ваља слати на адресу: Уредништву „Побратимства“ — Вел. школа — Београд.

Београд, 5 децембра 1891 год.

Уредништво „Побратимства.“

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1891.

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушовити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Београд**	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	**Земун**	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.13	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	**Нови Сад**	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хађеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	**Субатица**	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	**Будимпешта**	стиже	10.05	1.25	7.20	6.40	—

(Мушовити влак: сваке среде и суботе; Брзи влак и Особни влак: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушовити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Будимпешта**	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	**Субатица**	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хађеш	„		—	—	7.12	—
229	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	**Нови Сад**	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	**Земун**	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	**Београд**	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Мушовити влак: сваког уторника и петка; Брзи влак и Особни влак: сваког уторника и петка)

ОГЛАСИ.

ДВА СТАЛНА ПОМОЋНИЧКА места струке мануфактурне имају се одмах, или за 1. фебруар и. г. попунити код
СИГФРИДА ВАЛЦЕНКОРНА
606 1-3 **у Земуну.**

ЗА 80—100 ЈУТАРА

ораће земље у једном или два простора (Parzelle) налазеће се у Срему близу једне вароши — тражи се купац. — Понуде нека се шаљу на
607 1—3 **ЂОКУ К. ТОДОРОВИЋА**
у Панчеву.

ПРЕПАРАТА ЗА ОПОРАВЉАЊЕ
525 ГЛАВНОГ ШТАВНОГ ЛЕКАРА 6—6
Др. МИЛЕРА

зготовљени по лечничком пропису, којима се лече **слабости** у старијих и млађих, **тајне болести, нервно растројство, болови у кичменој мождини, раздражености, дохтавица руку и ногу.** Ови препарати за опорављање, дају телу пређашњу, млађу живост и гипкост. Особито је добро средство против живчане слабости и импотенције. Цена је заједно са лечничким упутством 3 фор. 10 н., а поштом 25 н. више. Прави препарати добијају се у **St. Georgs-Apotheke, Wien V. Wimmergasse 33.** камо ваља и писмене поруке управљати.

ЗЕМУНСКИ АКЦИЈСКИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
КУПУЈЕ
4½% хрватско-славонске облигације
ОТКУПА РЕГАЛА

рачунајући текуће камате уз најбољу могућну цену, по званичном пештанском течају.

УПРАВА
608 1—3 **земунског акцијског кредитног завода.**

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЕ!

Ко паметно пуши цигарете, знаће, да доброта цигарете исто толико зависи од тога, каква је артија, као и од самог дувана.

Сваки, који пуши цигарете, треба не само због тога, већ и у интересу свога здравља да пази, да само ону артију употребљује, у које се каквоћу не може сумњати, да је најбоља. Ову сигурност налази дуванџија при употреби артије за цигарете из

фабрике Braunstein Frères у Паризу
65. Boulevard Exelmans
Марка: „Le derniéres Cartouches“.

На основу многобројних сравњујућих анализа разних артија за цигарете, којих има у трговинама, а које су анализе предузели први научни ауторитети у земљи и ван земље, доказало се, да наши производи остају увек једни и исти и да су најизврснije каквоће.

Ми увек за тим настојимо, да наша роба буде једнако изврсна и да се увек у истом броју листова може добити. По са разних страна покушавају, да заварају публику, која пуши, те због тога има и такве робе, на којој видимо, да произвађачи исте у супрот обичаја солидних фабриканата не мећу марке својих фирама.

Исто се тако покушава да се унесу производи у обрт најпре добри, а после кад дођу у обрт, да им се погорша и каквоћа и да се продају у мањем броју листова. Према свему томе ми смо уверени, да ће сваки паметан дуванџија употребити нашу робу са марком **„Les dernières Cartouches“**, која се као ни једна друга за читав низ година одржала као најизврснија. Чинимо пажљивим сваког, да се на свакој етикети наша фирма налази

BRAUNSTEIN FRÈRES.

Једно фабричко сложиште наше фирме за продавање „артије за цигарете“ као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, **I. Schottenring, 25.**

Наше праве француске артије за цигарете **Les dernières Cartouches**, од које сваки картон носи фирму **Braunstein fréres**, као и готових завоја од исте може се добити у Новом Саду код г.г. **Н. Димовића и Емерика Дицгена.** 24-25

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.